

Muzeum
Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku

BIULETYN

LIPIEC 2025

SIERPIEŃ 2025

SPIIS, TRESCI

WYDARZENIA

19 LIPCA

- MAZOPIKNIK W OSTROWI MAZOWIECKIEJ 3

15–17 SIERPNIA

- ŚWIĘTO WOJSKA POLSKIEGO W SULEJÓWKU 4

DZIAŁ WYSTAW

I POPULARYZACJI NAUKI

- WYJĄTKOWE NAGRANIE W KOLEKCJI
ARCHIWUM HISTORII MÓWIONEJ.
WSPOMNIENIA POTOMKA PIERWSZEGO
WŁAŚCICIELA DREWNIKA 11
- OTWARCIE WYSTAWY O GENERALE
KAZIMIERZU SOSNKOWSKIM 12

„BIBUŁA” – TAJNA DRUKARNIA JÓZEFA I MARII PIŁSUDSKICH W ŁODZI

- WIZYTA W MUZEUM PAPIERU I DRUKU 13

DZIAŁ BADAŃ NAUKOWYCH

- ZAPOWIEDŹ DIALOGU DWÓCH KULTUR 14

DZIAŁ EDUKACJI

- ANIMACJE DLA RODZIN PODCZAS OBCHODÓW
ŚWIĘTA WOJSKA POLSKIEGO 15
- III OGÓLNOPOLSKIE SPOTKANIE KLUBU
NAUCZYCIELA MUZEUM HISTORII POLSKI 16

WYDAWNICTWA

- ...POZNACIE W NAS RASĘ DLA WAS ZROZUMIAŁĄ...
CO INAZŐ NITOBĘ PISAŁ O POLSCE I POLAKACH 17
- JÓZEF PIŁSUDSKI I JEGO ŻOŁNIERZE 1916-1918
OD KOSTIUCHNÓWKI DO LWOWA 18

DZIAŁ OBSŁUGI ODWIEDZAJĄCYCH

- SZKOLENIE „ANGAŻUJĄC PUBLICZNOŚĆ” 19

MAZOPIKNIK W OSTROWI MAZOWIECKIEJ

W sobotę, 19 lipca, nasze Muzeum miało przyjemność uczestniczyć w Mazopikniku – wyjątkowym wydarzeniu plenerowym organizowanym w Ostrowi Mazowieckiej, które przyciągnęło tłumy mieszkańców i turystów zainteresowanych kulturą, historią oraz dobrą zabawą.

Na naszym stoisku przygotowaliśmy szereg atrakcji dla odwiedzających w każdym wieku. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty z dawnych zabawek optycznych, takich jak zoetropy i taumatropy. Uczestnicy mogli nie tylko poznać historię tych fascynujących urządzeń, ale również własnoręcznie je wykonać i przetestować ich działanie. To była doskonała okazja, by przekonać się, jak wyglądały początki animacji i jak bawiono się przed erą ekranów.

Kolejną atrakcją było projektowanie i wykonywanie własnych odznaczeń – inspirowanych muzealnymi

zbiorami i dawnymi symbolami. Warsztaty te pozwalały na kreatywne wyrażenie siebie i zabranie ze sobą unikalnej pamiątki z wydarzenia.

Nie zabrakło również mobilnego sklepu muzealnego, w którym zaprezentowaliśmy wybrane muzealne pamiątki, wydawnictwa oraz gadżety edukacyjne. Odwiedzający mogli zapoznać się z naszą ofertą, porozmawiać z pracownikami Muzeum i dowiedzieć się więcej o naszej działalności oraz nadchodzących wydarzeniach.

Dziękujemy wszystkim, którzy odwiedzili nasze stoisko i spędzili z nami ten dzień pełen inspiracji, zabawy i historii. Do zobaczenia na kolejnych wydarzeniach!

23 sierpnia będziemy także uczestniczyć w kolejnym Mazopikniku w Mińsku Mazowieckim, a 6 września w Łosicach.

ŚWIĘTO WOJSKA POLSKIEGO W SULEJÓWKU

W tym roku uroczystości w naszym Muzeum związane ze Świętem Wojska Polskiego, które miały miejsce od 15 do 17 sierpnia, były szczególnie huczne. Zbiegły się bowiem z kilkoma rocznicami: 5-leciem otwarcia nowego budynku Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, 105. rocznicą Bitwy Warszawskiej 1920 r. oraz 100-leciem Polskiego Radia!

Nasz jubileusz i wiele ważnych rocznic to też mnóstwo pretekstów do jeszcze atrakcyjniejszego spędzenia z nami wolnego czasu. Muzealny kompleks łączy historię z nowoczesnością, dlatego w programie przeplataliśmy retro atrakcje z tymi, jak najbardziej współczesnymi, by różnorodność tematyczna sprostała najbardziej wymagającym gustom osób w każdym wieku. Był tort i toast oraz koncert Jazz Bandu Młynarski-Masecki na 5-lecie nowej siedziby. Powodów, aby w tych dniach odwiedzić nasze Muzeum było bez liku.

Oprócz poszczególnych elementów programu czekały na naszych gości dni także chłodzące i słodkie niespodzianki oraz stoiska tematyczne:

- **Wojskowy Ośrodek Farmacji i Techniki Medycznej w Celestynowie** zaprosił na pokaz umiejętności psów wyszkolonych przez jedną jednostkę w kraju przygotowującą psy służbowe na potrzeby Sił Zbrojnych RP!
- **1. Dywizja Piechoty Legionów im. Marszałka Józefa Piłsudskiego** zaoferowała możliwość zapoznania się z wyposażeniem i sprzętem wojskowym, takim jak Węzłowy Wóz Kablowy oraz Mobilny Moduł Stanowiska Dowodzenia, a 17 sierpnia czekała na naszych gości rodzinna ścieżka saperska (gwarantowaliśmy wyłącznie wybuchy śmiechu).
- **18. Stołeczna Brygada Obrony Terytorialnej** zapewniła atrakcje na rodzinnym stoisku promocyjnym: hełmy do przymierzenia, elementy uzbrojenia

do obejrzenia z bliska, możliwość poznania tajników życia wojskowego i znacznie więcej!

- **1. Warszawska Brygada Pancerna im. gen. Tadeusza Kościuszki** zaprezentowała lekki pojazd rozpoznawczy LPR Legwan (na wyposażeniu polskiej armii od 2024 r.) i mobilny moździerz MS120 RAK, a na stoisku promocyjnym można było dowiedzieć się znacznie więcej o służbie w tej jednostce, choć nie tylko!
- **Centrum Rozpoznania i Wsparcia Walki Radioelektronicznej im. gen. bryg. Jana Kowalewskiego w Grójcu** zaprosił chętnych do spróbowania swoich sił na strzelnicy elektronicznej. W oczekiwaniu na próbę można było też zapoznać się z ofertą stoiska promocyjnego.
- **Wojskowy Instytut Techniki Pancernej i Samochodowej** zaprezentował KWZT-1 Mamut, czyli specjalny samochód ciężarowy do ewakuacji uszkodzonego sprzętu kołowego!
- **5. Mazowiecka Brygada Obrony Terytorialnej** zaprosiła na stoisko promocyjne z uzbrojeniem żołnierza i lekkim sprzętem oraz do podjęcia wyzwania na ścieżce saperskiej.
- **Grochówka** - 15 sierpnia zaprosiliśmy naszych gości na bezpłatną grochówkę.
- **Wata cukrowa dla najmłodszych!** - 15 sierpnia poczęstowaliśmy naszych najmłodszych gości na retro stoisku waciarza bezpłatną watą cukrową.

Z okazji 100-lecia Polskiego Radia zorganizowaliśmy dwie aktywności związane z uczczeniem tego jubileuszu.

- **Halo, tu radio! Nadajemy, proszę Państwa!**
W specjalnie zaaranżowanym retro studiu radiowym można było wcielić się w rolę przedwojennych prezenterów i nagrać własną wypowiedź radiową zainspirowaną – pełnym elegancji i uroku – językiem tamtych lat! Zaprosiliśmy naszych gości, młodszych i starszych, do niezwyklej podróży w czasie, czyli wprost do epoki, gdy z radia płynął głos spikera w surducie, a w domach szeptało z przejściem: „Cisza, bo będzie nadawać Warszawa”. Była także okazja do zbudowania małego, działającego odbiornika radiowego i poznania tajemnicy niepozornego pudełka, z którego rozchodził się głos z dalekiego świata...
- **Wokół radia, czyli rodzinne animacje tematyczne**
Historia radia w Polsce liczy sobie już sto lat! Wspólnie z Narodowym Muzeum Techniki w Warszawie przypomnieliśmy, jak to było kiedyś. Zaprosiliśmy na pokazy działania odbiornika detektorowego DETEFON. Można było także przyrzeć się aparatom radiowym z lat 30. XX w.

Z okazji Święta Wojska Polskiego zaprosiliśmy naszych gości, w trakcie trzydniowych uroczystości, do zwiedzenia wystaw stałych i czasowych stworzonych przez Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku:

- **Samodzielne zwiedzanie wystawy stałej „Dla Rzeczypospolitej. Józef Piłsudski 1867 – 1935”**

Ekspozycja prezentuje nie tylko biografię jej głównego bohatera, ale także epokę, w której żył. Należy jednak zaznaczyć, że narracja sięga aż po czasy współczesne, co najlepiej pokazuje, jak wciąż cenne jest dziedzictwo Marszałka.

- **Wystawa czasowa „Architektura pamięci” – zwiedzanie samodzielne (sala Tokio)**

Wystawa czasowa otwarta w 90. rocznicę śmierci Józefa Piłsudskiego zachęca do dyskusji o ponadczasowej aktualności dziedzictwa Marszałka. Przekonajcie się, jak wciąż wiele ciekawego jest do opowiedzenia o jednej z kluczowych postaci polskiej historii XX wieku – i to w nieco innym kontekście niż tradycyjna analiza biograficzna. Sprawdźcie na wystawie, czym jest i jak działa architektura pamięci! Patronat medialny nad wystawą objęła TVP Historia.

- **„BIBUŁA” – TAJNA DRUKARNIA Józefa i Marii Piłsudskich (hol budynku głównego).**

Na czas obchodów Święta Wojska Polskiego zawitał u nas fragment ekspozycji z naszego łódzkiego oddziału Muzeum. Nowoczesne

rozwiązania ułatwiają nawet podróże w czasie, bo dzięki technologii rozszerzonej rzeczywistości, specjalnym goglom i tabletom, zwiedzający mogli przenieść się w czasie, a nawet przestrzeni. Zaprezentowaliśmy część wystawy stałej urządzonej w dawnym łódzkim mieszkaniu Józefa i Marii Piłsudskich, które kiedyś służyło jako przykrywką dla konspiracyjnej drukarni „Robotnika” (organu PPS).

- **U Piłsudskich w „Milusinie” (zwiedzanie dworku i ogrodu z przewodnikiem).**

Dworek „Milusin” to odtworzony z dbałością o najdrobniejsze detale, posadowiony pośród licznych drzew i rozkwitająco-zieleniącej się roślinności, dom rodzinny Piłsudskich. Jego zwiedzanie przybliżyło atmosferę i codzienne życie Marszałka i jego bliskich.

- **Historia na dwóch kołach!**

Plenerową wystawę rowerów z lat 20. i 30. XX wieku stworzyły doskonale zachowane perełki przedwojennej myśli technicznej. Rower był nie tylko środkiem transportu, ale też symbolem nowoczesności i stylu! Kolekcja zachwycała mnogością marek i unikalnych akcesoriów (ochronne siateczki i narzędziówki, oświetlenie i dzwonki). Zwiedzający dowiedzieli się, czym różniły się poszczególne modele, a ciekawostkami

o rowerach, ich historii i wyposażeniu podzieliły się – przy okazji prezentujący na sobie stroje z epoki – członkowie Stowarzyszenia Rowerzy Zabytkowe Zabrze.

- **Szef Komendanta. Rzecz o Kazimierzu Sosnkowskim” (plenerowa wystawa czasowa na placu przed wejściem głównym do Muzeum).**

Ze względu na trwający Rok Generała Kazimierza Sosnkowskiego (w 140. rocznicę urodzin), zaprezentowaliśmy nową wystawę czasową poświęconą jednemu z najbliższych współpracowników Józefa Piłsudskiego. Kuratorzy ekspozycji, Michał Janik i Paweł Przeździecki, już w tytule przypominają, jak długą obaj wojskowi dzielili drogę. Od czasów przewodzenia Związku Walki Czynnej Józefa Piłsudskiego powszechnie zwano Komendantem, z kolei Kazimierz Sosnkowski (szef sztabu ZWC) dla wielu pozostał znany jako Szef. Jednocześnie – pomimo, że Józef Piłsudski i Kazimierz Sosnkowski przez wiele lat pozostawali niemal nierozłączni – nigdy nie przeszli na „ty”. Koncepcja wystawy opiera się na tej niezwykle znajomości, a kuratorzy sięgnęli głównie po te fragmenty biografii Kazimierza Sosnkowskiego, gdy pozostawał najbliższym Józefa Piłsudskiego.

Patronami medialnymi tej wystawy czasowej są: dzieje.pl oraz Polska Zbrojna

- **Stoisko portalu Żołnierze Niepodległości.** Portal internetowy „Żołnierze Niepodległości” to unikatowy projekt i muzealne działanie wypełniające moralne zobowiązanie wobec bojowników niepodległości, którego nie zdążyła w pełni zrealizować II RP. Nasi goście mieli okazję, by porozmawiać o zasobach portalu oraz sprawdzić, czy może ich przodek służył w Legionach Polskich i Wojsku Polskim II RP!

Oprócz samodzielnego oglądania muzealnych wystaw stałych i czasowych proponowaliśmy naszym gościom również możliwość zwiedzania z przewodnikiem,

z którego skorzystało wielu naszych gości. Największym powodzeniem cieszyły się następujące atrakcje:

- **Poznaj muzealny skarbiec! (zwiedzanie magazynu zbiorów z kustoszem).**

Serce każdego muzeum bije w jego „skarbcu”, który zwykle dla zwiedzających jest niedostępny. Jednak nadarzyła się okazja, by dołączyć do ekskluzywnego grona osób, które odwiedzą nowoczesny, umieszczony głęboko pod ziemią magazyn zbiorów muzealnych! O ukrytych w nim bezcennych obiektach opowiedzieli, dbający o nie na co dzień, pracownicy Działu Zbiorów.

- **Ścieżkami Piłsudskich. Spacer po ogrodzie Aleksandry, Józefa, Wandzi i Jagódki (zwiedzanie ogrodu historycznego z przewodnikiem).**

W ogrodzie Piłsudskich przyroda i historia spletały się w bujny bukiet, który chcemy „ofiarować” naszym gościom. Dlatego zaproponowaliśmy im spacer z przewodnikiem leśnymi ścieżkami pośród gęstwiny anegdot o rodzinie i życiu rodzinnym Marszałka.

- **Śladami Józefa Piłsudskiego z przewodnikiem (zwiedzanie całej wystawy stałej z przewodnikiem)**

Zwiedzanie biograficznej wystawy z przewodnikiem to podróż do różnych miejsc i epok. Osią wystawy jest myśl polityczna Józefa Piłsudskiego i wokół niej przewodnik snuł opowieść o życiu i czasach bohatera ekspozycji.

Oprócz samodzielnego oglądania muzealnych wystaw stałych i czasowych proponowaliśmy naszym gościom również spacer tematyczny po Sulejówku pod opieką wolontariusza oraz spacer tematyczny po wystawie pod opieką przewodnika, z czego skorzystało wielu naszych gości. Największym powodzeniem cieszyły się następujące atrakcje:

- **Nie tylko „Milusin” (spacer miejski z wolontariuszami).**

Większość osób kojarzy Sulejówkę przede wszystkim z dworkiem „Milusin”, czyli domem rodzinnym Piłsudskich. Pewnie i sami wyjątkowi mieszkańcy przyczynili się do rozpoznawalności dworku, choć jego styl i położenie w puszczy milusińskiej wciąż dodają mu uroku – nawet po stu latach! W sąsiedztwie znajduje się jednak więcej intrygujących, przedwojennych obiektów, choć z nieco mniej powszechnie znaną historią. Nasi wolontariusze postanowili to zmienić, dlatego opracowali oryginalną trasę zwiedzania muzealnej okolicy! Wolontariusze poprowadzili naszych gości śladem przedwojennych willi, by odkryć przed nimi ich fascynujące dzieje! Opowiedzieli o dawnych mieszkańcach wybranych domów i o tym, jak przed laty wyglądało życie w Sulejówku.

• **Od strzelców do żołnierzy II RP – co nosili ze sobą legionści? (spacer tematyczny z przewodnikiem).**

Przy okazji Święta Wojska Polskiego zaproponowaliśmy spacer przybliżający początki kształtowania się polskiej armii! Uczestnicy mogli poznać wyposażenie formacji utworzonych jeszcze pod zaborami, aż po ciekawostki z lat 30. XX wieku. Na spacer w ramach cyklu „Od-przewodnik” zaprosił Dawid Finzi – przewodnik w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku oraz człowiek zafascynowany mnogością i różnorodnością

wyposażenia i broni używanej podczas I wojny światowej. Po oprowadzeniu można było wrócić na wystawę stałą, by zgłębić wątki, które szczególnie zaintrygowały uczestnika spaceru tematycznego.

• **Sztuka w mundurze, czyli plastycy i muzycy z Piłsudskim dla Niepodległej (spacer tematyczny z przewodnikiem).**

Ten spacer tematyczny dał możliwość poznania artystów z otoczenia Józefa Piłsudskiego! Autorska ścieżka oprowadzania – tym razem zaprojektowana przez przewodnika Erwina Kozłowskiego – ukazała wrażliwszą stronę Marszałka. Czy rzeźbiarze, malarze, graficy, muzycy, poeci i inni uzdolnieni ludzie mogli mieć wpływ na ukształtowanie małego Ziuka? A na wykreowanie legendy najpierw Komendanta, później Naczelnika, czy wreszcie Marszałka i zwycięzcy? Dlaczego tak wielu artystów odnajdziemy pośród legionistów i najbliższych współpracowników Józefa Piłsudskiego? No i wreszcie pytanie o ponadczasowość dzieł: czy plastyczny wizerunek Józefa Piłsudskiego w przestrzeni publicznej stał się wizytówką wyłącznie obozu sanacji II RP, czy może wciąż pozostaje istotny dla Polaków? Spacer zakończył się na wystawie czasowej „Architektura pamięci”.

Oprócz zwiedzania wystaw stałych i czasowych oraz oprowadzań i spacerów tematycznych zapewniliśmy naszym gościom również możliwość relaksu i odpoczynku. Dużym powodzeniem cieszyły się zajęcia rodzinne, warsztaty dla dorosłych oraz atrakcje dla dzieci:

- **Strefa rodzinnego relaksu.**

Pełen atrakcji plac muzealny okala żywopłot, który nie tylko dekoruje, ale też skutecznie maskuje to, co za nim. Właśnie w tym dyskretnym pasie między żywopłotem a ogrodzeniem ogrodu historycznego czekała na najmłodszych strefa odpoczynku przed lub po intensywnych zajęciach! Nasi najmłodsi goście mogli pobawić się w specjalnie na tę okazję przygotowane gry ruchowe, rozsiąść się na kocach i pograć z rodzicami w karty albo najzwyczajniej w świecie poleniuchować na leżaku.

- **Strefa dla małych dzieci.**

Czy dzieciom wolno malować po szybie? U nas — tak! Nawet dostarczymy specjalne pisaki, by milusińscy mieli okazję do pozostawienia barwnego śladu naszego wspólnego świętowania. A to przecież nie koniec tego, czego można było spodziewać się po tej kolorowej strefie, bo nie zabrakło też innych animacji plastycznych! Tutaj rysowaliśmy, rozmawialiśmy, nawiązywaliśmy nowe znajomości, odpoczywaliśmy, no i przede wszystkim głośno się śmialiśmy. Dzięki wsparciu edukatorów było to miejsce sprzyjające

swobodnej, dziecięcej twórczości. Z odrobiną historii w tle, skupiliśmy się na tym, jak najmilej być tu i teraz.

- **Przyznaję ci order! (warsztaty dla dorosłych).**

Nie tylko zwycięscy generałowie zasługują na order! Podczas muzealnych obchodów Święta Zaprosiliśmy naszych gości na warsztaty rękodzielnicze w plenerze, by pośród wyciszającej zieleni i podczas kojącej pracy artystycznej porozmawiać o naszych szczęściach i troskach, o marzeniach i planach. Wspieraliśmy się i wzajemnie docenialiśmy oraz aktywizowaliśmy i kibicowaliśmy! Stworzona podczas zajęć przypinka lub brelok — inspirowane klasyczną formą odznaczenia — każdego dnia będzie naszym gościom przypominać, że to, co robią, jest dla nich ważne! Muzeum zapewniło niezbędne narzędzia i materiały oraz zimne napoje, leżaki i koce piknikowe.

- **Światła! Kamera! Akcja! Moda w starym kinie (pokaz rekonstrukcji kreacji filmowych).**

To widowisko, w którego głównej roli wystąpiły stroje na wzór tych znanych z ekranów polskich kin lat 30. XX wieku. Inspiracją dla pokazu były takie tuzy kinematografii międzywojnia, jak Eugeniusz Bodo czy Jadwiga Smosarska oraz oczywiście ich filmowe ubiory. Nie zabrakło scenek nawiązujących do kultowych epizodów filmowych i znanych motywów muzycznych! Stowarzyszenie Rowerów Zabytkowych Zabrze jako jedyni w Polsce prezentują kostiumy inspirowane międzywojennym kinem, więc koniecznie dajcie się zabrać w tę „filmową” podróż w czasie!

- **Lata 30., lata 40.? Styl i elegancja! (pokaz mody sprzed stu lat).**

Przenieśliśmy się w świat elegancji, stylu i przedwojennego szyku dzięki kreacjom z lat 1930–1945. Większość strojów i dodatków stanowiły oryginalne perełki sprzed blisko stu lat, a niektóre to rekonstrukcje uszyte na podstawie historycznych wykrojów oraz oryginalnych materiałów. By jak najlepiej oddać klimat tamtej epoki, liczył się każdy detal stylizacji — od fasonu, aż po dodatki! Kolekcję modową zaprezentowali członkowie Stowarzyszenia Rowery Zabytkowe Zabrze, którzy zaprosili chętnych także do pamiątkowego zdjęcia po pokazie.

Na zakończenie Świąta Wojska Polskiego znaleźliśmy czas na uczczenie 5-lecia nowej siedziby i kompleksu Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Zaprosiliśmy naszych gości na symboliczną **lampkę wina i kawalek tortu**. Ale to nie wszystkie atrakcje związane z naszym jubileuszem. Jak świętować 5-lecie nowej siedziby, to z przytupem, stylem i w doborowym

towarzystwie! Zespół muzyczny charyzmatycznych **Jana Młynarskiego i Marcina Maseckiego** zagrał w przedwojennym stylu, choć w nowoczesnych aranżacjach jazzowych! Dzięki szlagierom lat 30. i 40. XX wieku nasi goście dali się porwać w muzyczną podróż w czasie. Muzycy zaprezentowali utwory z „Płyty z zadrą w sercu”.

Partnerzy wydarzenia:

Patron medialny wydarzenia:

Patroni medialni wystawy czasowej „Szef Komendanta. Rzecz o Kazimierzu Sosnkowskim”

Szczególne podziękowania dla:

Wojskowy Ośrodek
Farmacji i Techniki
Medycznej w Celestynowie

1 Dywizja Piechoty
Legionów im. Marszałka
Józefa Piłsudskiego

18 Stołeczna Brygada
Obrony Terytorialnej

WYJĄTKOWE NAGRANIE W KOLEKCJI ARCHIWUM HISTORII MÓWIONEJ. WSPOMNIENIA POTOMKA PIERWSZEGO WŁAŚCICIELA DREWNIAKA

W lipcu do rozwijanych sukcesywnie zbiorów Archiwum Historii Mówionej trafiła nadzwyczajna relacja – opowieść Józefa Knapa, prawnuka Antoniego Polikarpa Skorupki, tj. kolejarza będącego pierwszym właścicielem Drewniaka zakupionego w 1921 roku przez Aleksandrę ze Szczubińskich. Zarejestrowanie historii przedstawionej kompleksowo przez autora wspomnień – dziś poświęcającego się tworzeniu kroniki rodu Skorupków – w wielu aspektach uzupełnia wiedzę o przeszłości pierwszego domu Piłsudskich w Sulejówku.

Wg opisu Józefa Knapa, Antoni Polikarp Skorupka był wieloletnim pracownikiem rosyjskich kolei (nadkonduktorem), który u schyłku swojej zawodowej aktywności, lub gdy był już na emeryturze, otrzymał preferencyjne warunki nabycia drewnianego domu w przy trasie Warszawsko-Terespolskiej Drogi Żelaznej. W zakupie budynku pomogli mu synowie: Konstanty – absolwent wyższej szkoły górniczej w Petersburgu, pracownik przemysłu naftowego w Baku, oraz Ludwik Jan – absolwent szkoły handlowej w Hamburgu, zajmujący się dużymi transakcjami w Królestwie Polskim. W Drewniaku senior Skorupka zamieszkał z żoną, Kamilą z Kluczyńskich, utrzymującą z czasem przyjazne sąsiedzkie stosunki z Zofią Moraczewską, która sprowadziła się wraz z mężem do Sulejówka w 1920 roku. Trzy lata wcześniej zmarł Antoni Polikarp. Wdowa po nim postanowiła wkrótce sprzedać Drewniak wraz z działką ziemską. Posesja miała trafić w ręce Piłsudskich. W akcie jej nabycia przez Aleksandrę widnieją Konstanty i Ludwik Jan, którzy przy zakupie domu przez Skorupków wyłożyli nań środki finansowe i najwyraźniej znajdowali się w dokumentach urzędowych jako formalni jego właściciele.

Po wyprowadzce z Sulejówka Kamila przeniosła się do Łomży, do córki Felicji (babki nagranej w ramach AHM autora wspomnień). Prawdopodobnie za sprawą Zofii Moraczewskiej odzyskała w 1923 roku część wyposażenia willi Otradno, gdy Piłsudscy zamieszkali już w nowo wybudowanym dworze „Milusin” i zrezygnowali z meblowania go sprzętami z Drewniaka. W rodzinie Józefa Knapa do dziś przechowywane jest m.in. łóżko, na którym, wg pokoleniowych przekazów, sypiał Marszałek w trakcie swych pierwszych pobytów w Sulejówku.

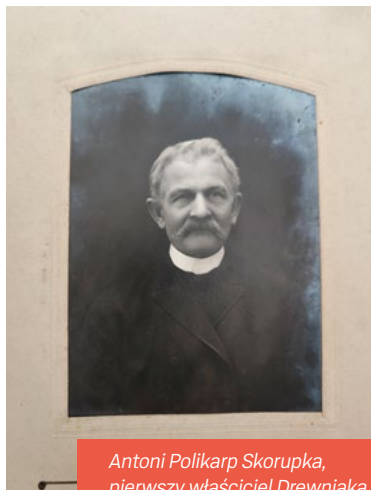
Całość zarejestrowanej relacji – mimo że część wątków nie została pogłębiona w narracji – zawiera wiele interesujących wiadomości o Skorupkach, poczynając od ich genealogii i koligacji rodowych (w tym nawiązań do księdza Ignacego, sławnego kapelana Wojska Polskiego z okresu bitwy warszawskiej) po udział Antoniego Polikarpa w powstaniu styczniowym i zainteresowaniu jego przeszłością w tym zakresie przez Józefa Piłsudskiego, który, rzekomo, w rozmowach z Kamilą zbierał informacje do swojej książki „Rok 1863”, traktującej o ówczesnej irredencji i napisanej w Sulejówku.

Wspomnienia Józefa Knapa wzbogacają archiwalne fotografie z prywatnej kolekcji.

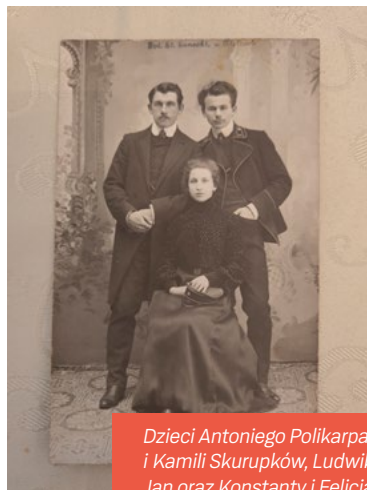
PS. Specjalne podziękowania za kontakt do Józefa Knapa należą się Annie Osiak, stałej współpracownicy Muzeum oraz Ewie Łepkowskiej z Działu Edukacji.

lipiec

Michał Bronowicki

Antoni Polikarp Skorupka,
pierwszy właściciel Drewniaka

Dzieci Antoniego Polikarpa
i Kamili Skurupków, Ludwik
Jan oraz Konstanty i Felicja

Grób Antoniego Polikarpa
Skorupki w Łomży

OTWARCIE WYSTAWY O GENERALE KAZIMIERZU SOSNKOWSKIM

Z okazji 140. rocznicy urodzin, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2025 rokiem generała Kazimierza Sosnkowskiego. 15 sierpnia br. otworzyliśmy przygotowaną przez Dział Wystaw i Popularyzacji Nauki wystawę plenerową „SzeF Komendanta. Rzecz o Kazimierzu Sosnkowskim 1885–1969”. Na 24 planszach staramy się przybliżyć bogatą biografię generała. Przez wiele lat był nie tylko najbliższym współpracownikiem Józefa Piłsudskiego, ale również jego zastępcą i przyjacielem. Nazywano go człowiekiem renesansu – jego zainteresowania obejmowały sztukę, kulturę i sport. Wystawa koncentruje się na związkach generała (nazywanego SzeFem) z patronem naszego Muzeum.

Dzięki pomocy profesora Jerzego Kirsza oraz doktora Piotra Podhorodeckiego, wieloletnich badaczy biografii generała, udało nam się dotrzeć do wielu trudno dostępnych materiałów. Do oglądania wystawy przed wejściem do Muzeum zapraszamy do końca listopada. Będzie ona również dostępna na muzealnej stronie [www](http://www.muzeumpiłsudskiego.pl). Projekt graficzny i aranżację wystawy przygotowała firma JAZ+Architekci.

15 sierpnia

Michał Janik
Paweł Przeździecki

WIZYTA W MUZEUM PAPIERU I DRUKU

15 lipca pracownicy „Bibuły” – Tajnej drukarni Józefa i Marii Piłsudskich odbyli interesującą wizytę w Muzeum Papieru i Druku w Łodzi. Mieści się ono w pofabrycznym budynku przy ulicy Piotrkowskiej 293/305 w tak zwanych „Ogrodach Geyera”. Głównym powodem spotkania było uczestnictwo w warsztatach z linorytu prowadzonych przez Panią Ewę Wesołowską.

Muzeum zostało utworzone w roku 2000, kilkakrotnie zmieniało swoją siedzibę, żeby ostatecznie w lipcu 2024 roku znaleźć się w wyżej wspomnianej lokalizacji. Muzeum gromadzi głównie eksponaty z dziedziny drukarstwa oraz historii piśmiennictwa. Aktualnie posiada pracownię typograficzną, introligatorską, jak również czerpalnię papieru, bibliotekę i galerię.

Zespół łódzkiego oddziału miał okazję przekonać się jak niezwykłą techniką jest linoryt. Każdy wykonał własny unikalny projekt w materiale do tego przeznaczonym, aby później móc przenieść go na papier, oglądając efekt swojej kilkugodzinnej pracy. Wizyta przebiegła w przyjemnej i radosnej atmosferze, a wspólne zajęcia dało możliwość integracji i wzbogacenia swojej wiedzy o nowe doświadczenia oraz umiejętności. Dla jednych stało się przyczyną do przypomnienia sobie dawnych

zainteresowań i zadowolenia płynącego z ponownego ich wykonywania, a drugim odkryciem czegoś nowego.

Po skończonych warsztatach mieliśmy możliwość zapoznania się z bogatymi zbiorami instytucji, a nawet przyrzeć się tak dobrze znanej nam maszynie drukarskiej „bostonce”. Dlatego każdemu, kto będzie miał okazję, polecamy wizytę w Muzeum Papieru i Druku w Łodzi, miejsca mało znanego, a wartego uwagi.

15 lipca

ZAPOWIEDŹ DIALOGU DWÓCH KULTUR

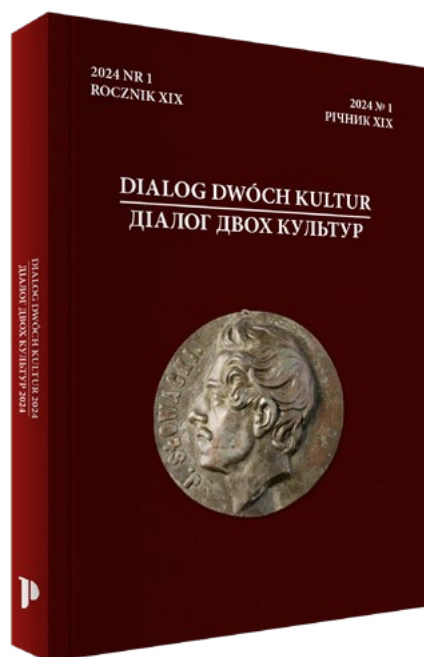
Szanowni Państwo,

wojna Rosji z Ukrainą spowodowała, że już po raz kolejny zmuszeni jesteśmy zorganizować Dialog Dwoch Kultur w Polsce. W tym roku będzie to edycja szczególna, bowiem XXV Jubileuszowa. Dialog Dwoch Kultur zbliża polskie i ukraińskie środowiska intelektualne, pogłębiając stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem Kresów Wschodnich, skupiając wielu naukowców, twórców i pracowników kultury, Polaków i Ukraińców, dla których ważne jest wzajemne zrozumienie i rozwijanie dalszej współpracy.

Tegoroczny Dialog Dwoch Kultur zamierzamy zainaugurować oficjalnie 9 września (wtorek) na Zamku Lubelskim w Lublinie (Muzeum Narodowe w Lublinie), następnie odwiedzimy Muzeum Wincentego Pola. W drugiej połowie dnia znajdziemy czas na odwiedzinę Nałęczowa i Muzeum Czartoryskich w Puławach.

Kolejny dzień Dialogu, 10 września (środa), przeznaczony jest na tradycyjną konferencję historyczną, która odbędzie się w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. W tym roku poświęcona będzie tematowi „Rosja, Moskwa i Moskale w historiografii Polski i Ukrainy”. Proponując taki temat rozważań konferencyjnych, chcemy, poprzez toczącą się od ponad trzech lat wojnę Rosji z Ukrainą, nawiązać do zaborczych, imperialnych zapędów państwa rosyjskiego.

W trzecim dniu Dialogu Dwoch Kultur, 11 września (czwartek), zamierzamy zorganizować spotkanie

w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie, podczas którego odbędzie się panel dyskusyjny, będący doskonałą okazją do podsumowania ostatniego ćwierćwiecza wzajemnych kontaktów kulturalno-naukowych Polski i Ukrainy, zwiedzanie wystaw, dyskusja o sztuce ludowej Rusinów oraz koncert Jubileuszowy XXV Dialogu Dwoch Kultur.

Ostatni dzień Dialogu Dwoch Kultur (12 września, piątek) planujemy przeznaczyć na zwiedzanie Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli, koncert chopinowski oraz konferencję literacką. Tego dnia, w godzinach popołudniowych, oddamy tradycyjny hołd wieszczom Ukrainy i Polski – Tarasowi Szewczenko i Juliuszowi Słowackiemu, pod ich warszawskimi pomnikami.

Zapraszamy do udziału w konferencji, zarówno historycznej jak i literackiej, pracowników naukowych ośrodków akademickich oraz wszystkie środowiska naukowe, które od ćwierćwiecza współtworzyły program Dialogu Dwoch Kultur. Referaty wygłoszone podczas konferencji opublikowane zostaną w interdyscyplinarnym roczniku „Dialog Dwoch Kultur”, który znajduje się w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych.

Organizatorzy zastrzegają sobie możliwość zmian w programie.

Prof. dr hab. Grzegorz Nowik,
twórca Dialogu Dwoch Kultur, Mariusz Olbromski

ANIMACJE DLA RODZIN PODCZAS OBCHODÓW ŚWIĘTA WOJSKA POLSKIEGO

Tegoroczne obchody Święta Wojska Polskiego miały szczególny charakter – towarzyszyły im bowiem dwa ważne jubileusze: 5-lecie obecności Muzeum w nowej siedzibie oraz 100-lecie powstania Polskiego Radia. Właśnie temu drugiemu wydarzeniu poświęcono kilka atrakcji przygotowanych z myślą o najmłodszych gościach.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się aktywności zrealizowane we współpracy naszego Muzeum z Narodowym Muzeum Techniki. Zwiedzający mogli obejrzeć prawdziwe radioodbiorniki detefonowe sprzed wieku i poznać zasady działania tych wyjątkowych urządzeń. Dzięki swojej prostocie i stosunkowo niskiej cenie odegrały one istotną rolę w popularyzacji radia w przedwojennej Polsce. Goście mieli również okazję samodzielnie złożyć radioodbiornik nawiązujący wyglądem do dawnych detefonów – swoisty ukłon współczesności wobec przedwojennej myśli technologicznej.

W muzealnym saloniku przygotowano aranżację przenoszącą odwiedzających do przedwojennego studia radiowego. Oprócz niezwykle ciekawych eksponatów z muzealnego magazynu można było posłuchać oryginalnych nagrań sprzed stu lat, m.in. słynnych dialogów Szczepka i Tońcia z Wesołej Lwowskiej Fali.

Uczestnicy mieli także możliwość spróbowania swoich sił w wymowie charakterystycznej dla tamtych czasów oraz nagrać własną radiową wypowiedź.

Muzealna szyba ponownie stała się swoistym pamiętnikiem dnia, przyjmując zapiski i rysunki będące wyrazem twórczej ekspresji odwiedzających. Tuż obok najmłodszy mogli własnoręcznie wykonać okazjonalną przypinkę – często według własnego projektu.

Na gości czekała także specjalnie przygotowana strefa relaksu. W cieniu drzew, na leżakach lub pledach można było odpocząć, poczytać, pograć w gry czy porysować. Dzięki temu trudy upalnego dnia stawały się mniej odczuwalne. Po odpoczynku łatwiej było też ruszyć na podbój kolejnych muzealnych atrakcji.

15 sierpnia

III OGÓLNOPOLSKIE SPOTKANIE KLUBU NAUCZYCIELA MUZEUM HISTORII POLSKI

W dniach 30 czerwca – 2 lipca zespół Działu Edukacji Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku wziął udział w III Ogólnopolskim Spotkaniu Klubu Nauczyciela Muzeum Historii Polski.

Podczas wydarzenia pracowniczka Działu Edukacji Joanna Sieracka przeprowadziła warsztaty o tym, jak łączyć edukację historyczną z kształtowaniem odporności na dezinformację. Opowiedziała nauczycielkom i nauczycielom z całego kraju o metodach pracy z dziećmi i młodzieżą, wykorzystywanych podczas zajęć edukacyjnych. Uczestniczki i uczestnicy warsztatów sprawdzili na przykładach, jakiego wsparcia w budowaniu kompetencji kluczowych do rozpoznawania i zwalczania propagandy, manipulacji czy fake newsów może

dostarczyć praca ze źródłami historycznymi. Dowiedzieli się także, jak Muzeum łączy wiedzę o przeszłości z szukaniem odpowiedzi na wyzwania współczesności.

III Ogólnopolskie Spotkanie Klubu Nauczyciela Muzeum Historii Polski stanowiło okazję nie tylko do twórczej rozmowy ze środowiskiem nauczycielskim, ale i do zainspirowania się dobrymi praktykami oraz nawiązania kontaktu z innymi edukatorami i edukatorkami. Do przeprowadzenia warsztatów metodycznych organizatorzy zaprosili bowiem także Muzeum Pamięci Sybiru oraz Edukatorium Historyczno-Społeczne przy Uniwersytecie Śląskim. Z kolei swoją ofertę edukacyjną prezentowały m.in. przedstawicielki Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy i Muzeum Dom Rodziny Pileckich.

To był wartościowy czas – zespół Działu Edukacji wrócił do Sulejówka pełen inspiracji i pomysłów na jeszcze lepszą współpracę z dziećmi, młodzieżą i środowiskiem nauczycielskim.

30 czerwca – 2 lipca

...POZNACIE W NAS RASĘ DLA WAS ZROZUMIAŁĄ... CO INAZŌ NITOBÉ PISAŁ O POLSCE I POLAKACH

**Opracowanie krytyczne, komentarze i tłumaczenie –
dr Jadwiga Rodowicz-Czechowska**

W lipcu br. ukazała się kolejna publikacja Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku poświęcona ważnym postaciom związanym z odzyskaniem przez Rzeczpospolitą niepodległości w 1918 roku oraz szerzej historią Polski XX wieku. Jej wyjątkowość polega na spojrzeniu na te postaci oczami japońskiego dyplomaty.

Inazō Nitobé (1862-1933) to japoński ekonomista, pisarz, dyplomata i pracownik Ligi Narodów w latach 1922-1926. Zasłynął w świecie jako autor książki Bushido – dusza Japonii, która tłumaczona była na wiele języków, w tym już w 1904 roku na język polski. Publikacja, objaśniająca cywilizację japońską czytelnikom wychowanym w kulturze Zachodu, wznawiana jest do dzisiaj, także w Polsce. Podczas pełnienia swoich funkcji dyplomatycznych w Szwajcarii oraz licznych spotkań w wielu europejskich krajach, również w Polsce, miał Nitobé możliwość poznania i rozmowy z wieloma wybitnymi Polakami i Polkami tej epoki. Do grona tego należeli m.in. Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Ignacy Jan Paderewski, Antoni Ponikowski czy Maria Skłodowska-Curie.

Jak na prawdziwego dyplomata przystało, po każdym takim spotkaniu Nitobé tworzył w swoim dzienniku notatkę na ten temat, w której opisywał nie tylko treść rozmowy, ale też swoje wrażenia, obserwacje oraz

prywatne komentarze na temat swego interlokutora. Niektóre z nich okazały się bardzo oryginalne, nieoczywiste, a nawet zaskakujące. Wszystkie jednak były niezwykle szczere, celne oraz niepozbawione autentycznych emocji związanych z poznaniem niezwyklej osoby.

Opracowaniem tych notatek i zapisków Nitobego, które przetrwały do dzisiaj, oraz ich przetłumaczeniem na język polski zajęła się dr Jadwiga Rodowicz-Czechowska, zastępczyni ds. rozwoju dyrektora Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Zaopatrzyła też teksty japońskiego dyplomaty w obszerny wstęp oraz liczne komentarze i przypisy przybliżające i objaśniające ich przekaz polskiemu czytelnikowi. Teksty Nitobego rzucają bowiem często nowe światło na postaci zdawałoby się doskonale znane, zaskakując do dzisiaj swą nieoczywistą perspektywą, świeżością i emocjonalnym stosunkiem autora do Polski i Polaków, tak wydawałoby się obcych mu kulturowo, a paradoksalnie tak bliskich i zrozumiałych.

ISBN 978-83-63872-87-8

Objętość: 208 stron

Format: 165x270

Oprawa: broszurowa

Rok wydania: 2025

Wydawca: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Publikacja wydana we współpracy z Muzeum Marii

Skłodowskiej-Curie w Warszawie

JÓZEF PIŁSUDSKI I JEGO ŻOŁNIERZE 1916-1918 OD KOSTIUCHNÓWKI DO LWOWA

Tomasz Stańczyk

W lipcu br. ukazała się nakładem naszego Muzeum książka, która jest kontynuacją dwóch publikacji tego autora: *Józef Piłsudski i jego żołnierze w 1914 roku. Od Oleandrów do Łowczówka* oraz *Józef Piłsudski i jego żołnierze w roku 1915. Znad Nidy na Wołyń*.

Publikacja opowiada o bojach legionistów – nie tylko I Brygady – i o Piłsudskim jako polityku, dążącym do powstania polskiego rządu, który objąłby zwierzchnictwo nad Legionami. Hasło obozu niepodległościowego, któremu przewodził, brzmiało – Rząd i Wojsko.

Kryzys przysięgowy w lipcu 1917 roku i koniec istnienia Legionów spowodował, że legionści rozproszyli się, jedni trafili do obozów internowania, drudzy stali się żołnierzami Polskiego Korpusu Posiłkowego, trzeci wreszcie służyli w Polskiej Sile Zbrojnej. Była też czwarta kategoria: członkowie a właściwie należałoby powiedzieć: żołnierze Polskiej Organizacji Wojskowej, wywodzący się z Legionów.

Szlak bojowy Legionów Polskich skończył się jesienią 1916 roku na Wołyniu, ale szlak bojowy części ich żołnierzy trwał nadal, walczyli w lutym 1918 r. z Austriakami pod Rarańczą i maju z Niemcami pod Kaniowem. Usiłowali nakłonić żołnierzy trzech Korpusów Polskich w Rosji do wystąpienia przeciwko armiom państw centralnych, brali udział w obronie Lwowa przed Ukraińcami w listopadzie 1918 roku. W tamtym miesiącu zaczęło powstawać Wojsko Polskie, a odtworzone pułki legionowe stały się gwardią Naczelnego Wodza – Józefa Piłsudskiego, wykonującą najcięższe zadania bojowe w wojnie z Rosją bolszewicką.

Autor tej książki pisał ją, pamiętając słowa Carla von Clausewitza: wojna jest jedynie kontynuacją polityki, tylko prowadzonej innymi środkami. Znał je doskonale Józef Piłsudski, który uważał swoje oddziały strzeleckie, a później Legiony za narzędzie do osiągnięcia politycznego celu, jakim była niepodległa Polska. W latach 1916-1917 wciąż prowadził „licytację wzwyż”, jak określał swoją postawę wobec Austriaków i Niemców, nie godząc się na czekanie na to, co dadzą ze swojej łaski Polakom.

W pierwszej połowie 1916 roku żołnierze Legionów cieszyli się względnym spokojem, gdyż linia frontu na Wołyniu

zastygła. Książka pokazuje zatem także życie codzienne legionistów, ich zajęcia, prywatne pasje i zabawy. Dużo miejsca poświęcono opisowi dramatycznej i krwawej bitwy pod Kostiuchnówką w lipcu 1916 roku. Liczne cytaty z dzienników i wspomnień, nie tylko żołnierskich, pozwalają lepiej wczuć się w myśli i przeżycia zarówno oficerów, jak i szeregowych legionistów. A klimat wojennych czasów pokazują starannie dobrane liczne ilustracje.

Informacja o autorze

Tomasz Stańczyk – współpracownik Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Współredaktor (wraz z Maciejem Rosalakiem) dodatków historycznych do „Rzeczpospolitej”, m.in. serii zeszytów „Polska Piłsudskiego. Epoka, czyny i dziedzictwo Marszałka” (2009) i autor artykułów w miesięczniku „Historia do Rzeczy”. Napisał książkę *Wywalczyć Polskę. Józef Piłsudski i Legiony* (Warszawa 2017). Współautor (wraz z Witoldem Paskiem) książki *Polskie Termopile. Walczyli do końca* (Warszawa 2016), a także (wraz ze Sławomirem Koprem) *Ostatnie polskie Lwowa* (Warszawa 2019), *Ostatnie lata polskiego Wilna* (Warszawa 2020), *Ostatnie lata polskich Kresów* (Warszawa 2020), *Najdalsze Kresy. Ostatnie polskie lata* (Warszawa 2021). Otrzymał nagrodę Strażnik Pamięci 2022 w kategorii twórca za cykl książek o polskości na Kresach.

ISBN 978-83-63872-85-4

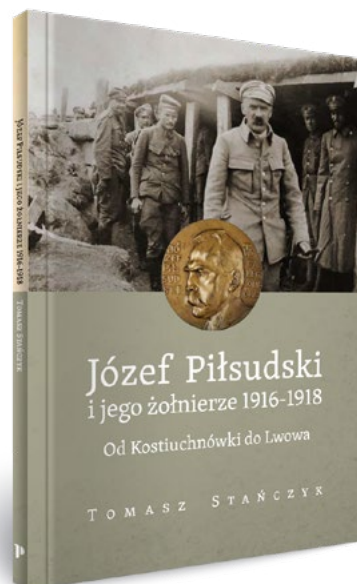
Wydawca: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Rok wydania: 2025

Objętość: 256 stron

Format: 165x270 mm

Oprawa: broszurowa

SZKOLENIE „ANGAŻUJĄC PUBLICZNOŚĆ”

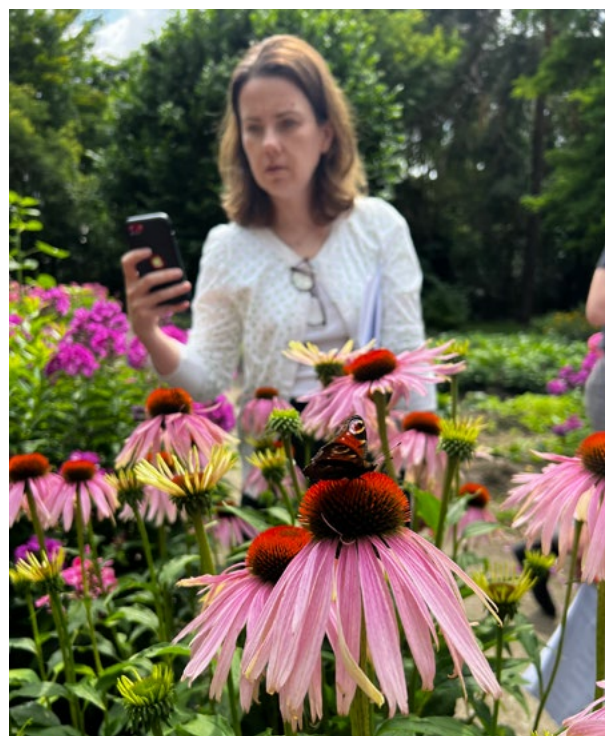
W lipcu Przewodnicy i Wolontariusze Muzeum uczestniczyli w szkoleniu „Angażując publiczność”, realizowanym w ramach międzynarodowego programu ECHOCAST.

Moduł ten powstał we współpracy z Barbarą Gołębiowską – specjalistką w dziedzinie interpretacji dziedzictwa, która zaczęła wdrażać tę metodę w naszym Muzeum.

Metoda interpretacji dziedzictwa to podejście, które łączy rzetelną wiedzę historyczną z umiejętnością tworzenia osobistego, angażującego doświadczenia dla odwiedzających. To nie tylko przekazywanie faktów, lecz także budowanie opowieści, które pozwalają Gościom odkrywać znaczenia, zadawać pytania i odnajdywać własny punkt widzenia.

Szkolenie obejmowało zarówno ćwiczenia w przestrzeniach ekspozycyjnych, jak i w muzealnym ogrodzie. Dzięki temu uczestnicy mogli rozwijać swoje umiejętności w różnorodnym otoczeniu, a zdobyta wiedza od razu znajduje zastosowanie w codziennej pracy z publicznością.

lipiec

Założyciele Muzeum

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

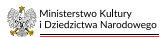
Fundacja Rodziny

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Wolontariuszy i pracowników Muzeum na swoich spektaklach goszczą

TEATR POLSKI
IM. ARNOLDA SZYFMANA
W WARSZAWIE

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

25^{lecie} Mazowsze

Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie jest jednostką organizacyjną
Samorządu Województwa Mazowieckiego współprowadzoną przez Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

STUDIO
teatrgaleria